

ENTRE DONES, OFICIOS Y SABERES

MEDICINA TRADICIONAL MAYA

GOBIERNO DE
MÉXICO

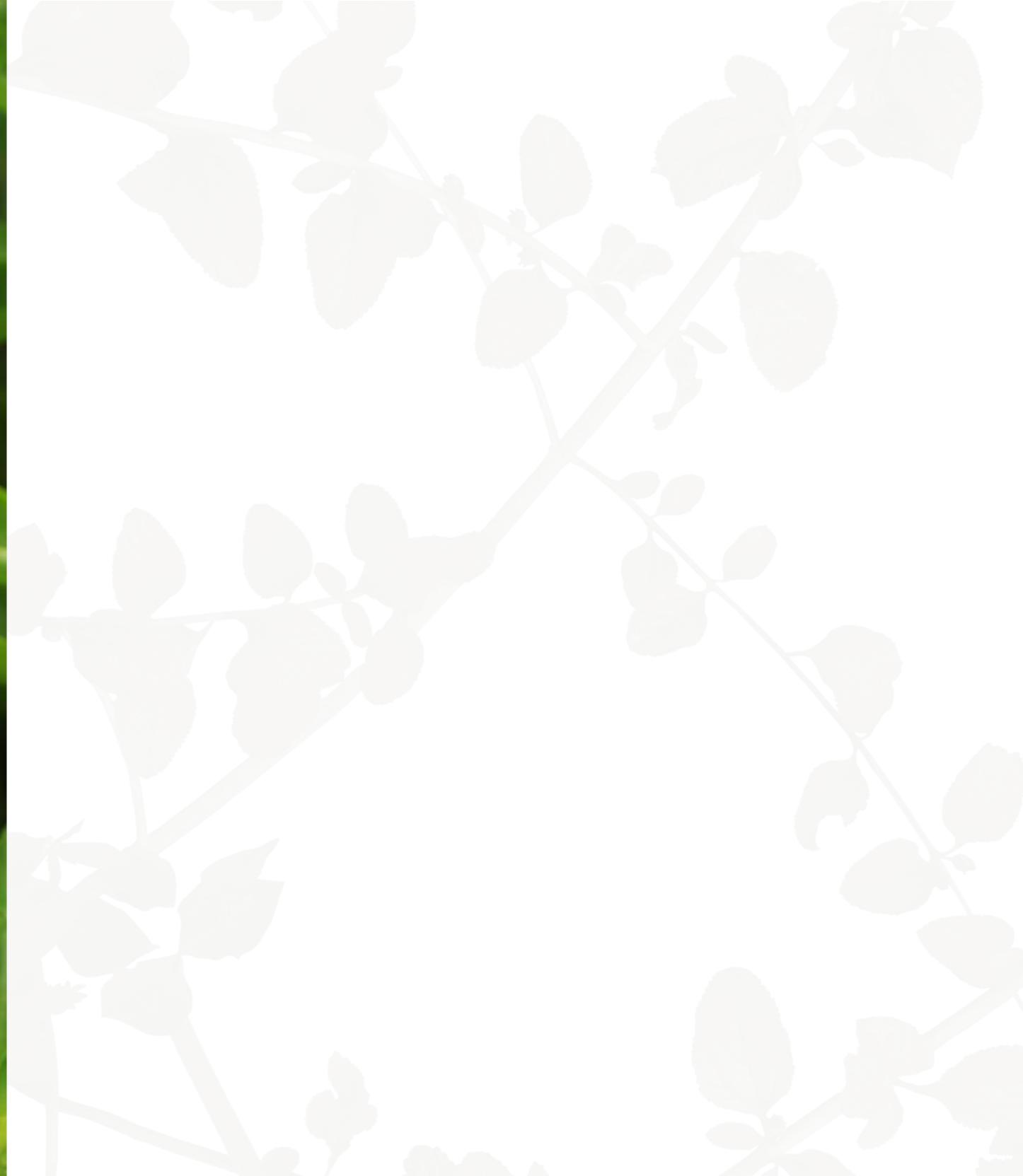
CULTURA
SECRETARÍA DE CULTURA

Juntos transformemos
Yucatán
GOBIERNO DEL ESTADO

SEDECULTA
SECRETARÍA DE LA CULTURA
Y LAS ARTES

EL GRAN MUSEO DEL
MUNDO MAYA
DE MÉRIDA

ICH DÓONO'OB, MEYAJILO'OB YÉETEL OJELÁALILO'OB MAYA TS'AAKANKIL

U bisikubaj wíinik tu yéetel le sijnáalilo' jump'éel ba'al ma' xóot'ok ich le k'ajláayilo', tak jach úuchile' yaan jump'éel tsiikil, ilajil yéetel beyxan yaan jump'éel ma'alob bisbail ichil wíinkilal, sijnáalil yéetel pixanil. U yich le noj k'aj óolalila', chúukbesa'an tumen le xíwo'ob ku ts'aakankilo' yéetel le tsolante'ilo'obo', tuláakalo'obe' k'aj óola'ano'ob bey ts'aakankile'.

Le ts'aakankil Yucatáno' jach suuka'an ich u miatsil yéetel u k'ajláayil, ich le úuchben ts'íbil ju'uno'ob wa *códices mayaso'* ku yila'ale' ku k'a'abéetkuunsa'al le xíwo'ob yéetel le ba'alche'ob utí'al le ts'aako'. Uláak' ba'ale' ichil u k'iinilo'ob le *coloniao'* jp'áat u áanalte'ilo'ob Chilam Balam, tú'ux je'el u béeytal u xo'okol bix u yúuchul ts'aake', yaan wajayp'éele' tí' u taal europae', ku tsolik bix u k'a'abéetkuunsa'al le xíwo'ob u taal África yéetel Asiao', uláak' ts'aako'obe' ku k'a'abéetkuunsiko'ob xíwo'ob yéetel ba'alche' weyilo'obe' yéetel xan ku beeta'al payalchí'ob tú'ux ma'atech u máanchí'ital jajalk'uj.

Tak bejla'é' le ba'al suuk u beeta'alo'ob úucho' láayli' u yúuchulo'ob wey péetlu'ume', le jmeeno'ob, xk'am paalal, jyeet'o'ob, utskíinsaj baako'ob, máako'ob ku ts'aak yéetel xíiw beyxan máako'ob ts'akik u chí'ibal kaan tuláakalo'obe' ku yéesik ba'ax u yojelo'ob utí'al u ts'akiko'ob jejelás k'ója'anilo'ob tí' u wíinkilal máak wa tí' u yóol máak. Le beetik túune', kex bejla'a' ich talamil yanik le meyajilo'ob tumen ma' je'elbix u k'a'abéetkuunsa'al u meyajo'ob tumen kaaje' láayli' ku yila'ale' táan u ka'ansa'al tí' le paalalo'obo'.

Ichil le ba'ax ku taal u beetik U Noj Jala'achil u Péetlu'umil Yucatán utí'al u kanáantik u miatsilil le maaya kaajo' yéetel u no'oxtok u kananil u tuukulil u ba'albe'enil tí' u nojlu'umil Méxicoe', u Mola'ayil tí' Miatsil yéetel tí' Artes, tu yéetel U Noj Najil Miatsil tí' Jo', ku taasik tí' te'ex *Ichil doono'ob, meyajilo'ob yéetel ojeláalilo'ob. Maya ts'aakankil, jump'éel u ye'esajil tí' u k'a'abéetil le máako'ob suuk u ts'aako'ob, u k'a'abéetil le ba'ax u yojelo'obo' yéetel u nu'ukulil u meyajo'ob, le je'el túuna' jump'éel chíimpolalil ku ts'áabal tí' leti'ob le ku kanáantiko'ob u kaajal yéetel yóok'ol kaab.*

U DOONIL TS'AAKANKIL

Le ba'al u yojelo'ob le maya máako'ob ku ts'aako'obo' jejeláas bixil u kaniko'ob; u suukile' leti' le ku p'a'atal ti'ob tumen u láak'tsilo'obo' máaxo'ob ka'ansik le táankelemo'obo' utí'al u k'aj óoltiko'ob le wíinkilalo', le óolo' yéetel le xíwo'obo'.

Uláak' bix u yila'al wa yaan ti' teech u dóonil le ts'aako' leti' leken síijkecho', leti' le ken u yil le xk'am paal bix yanik u piixil máak ken síijk wa *placentao'* wa xan jach je'ek'ab u buklúum. Beyxané' le kaambalila' ku k'uchul xan ti' le máako'ob ku ts'aako' ich náayilo'ob, ku máan tu pool yéetel wa ku yéeya'alo'ob tumen le sáastuno', yéetel túun le je'elo'oba' ku yojelta'al máaxo'ob le ku k'uchul k'áat áantajo', ba'ax ti' yéetel xan bix kun ts'akbil.

Felipa Cetina Moo Tibolón, Yuc.

Jump'eel tsolxikim beeta'ab ti' tumen u na' le yáax k'iin ka tu meyajtaj u xk'am paalilo' "ma' cha'ik u lúubul" táan u k'amik u yáax yáabil ma Felipa. Te' k'iin je'elo' tak bejla'e' ts'o'ok u k'amik ya'ab paalal. Láalaj winal ku yet'ik máaxo'ob u k'anmaj u meyajtik utí'al u yú'ubik bix u sutmajil u pool le chaambalo', wa tséelik yanik, ku bin u jel sutik tu ka'atéen kaabal. Ya'al u síijil le chaambalo', ku xotik u tuuch "ku p'isik ka'axóot' yaal k'abil, ku xotik yéetel ku k'axik" ts'o'okole' ich le solaaro' ku mukik u piihil ku taasik ken síijiko' wa leku ya'ala'al ti' u plaseentáailo'. Ma Felipae' ku beetik u pikil ju'unil ti' u ts'aak tu'ux ku bonik, ku tikinkúunsik u le' le xíwo'obo', ku tsolik ba'ax u biilalo'ob yéetel ba'ax k'ojáanilo'ob ku ts'akik.

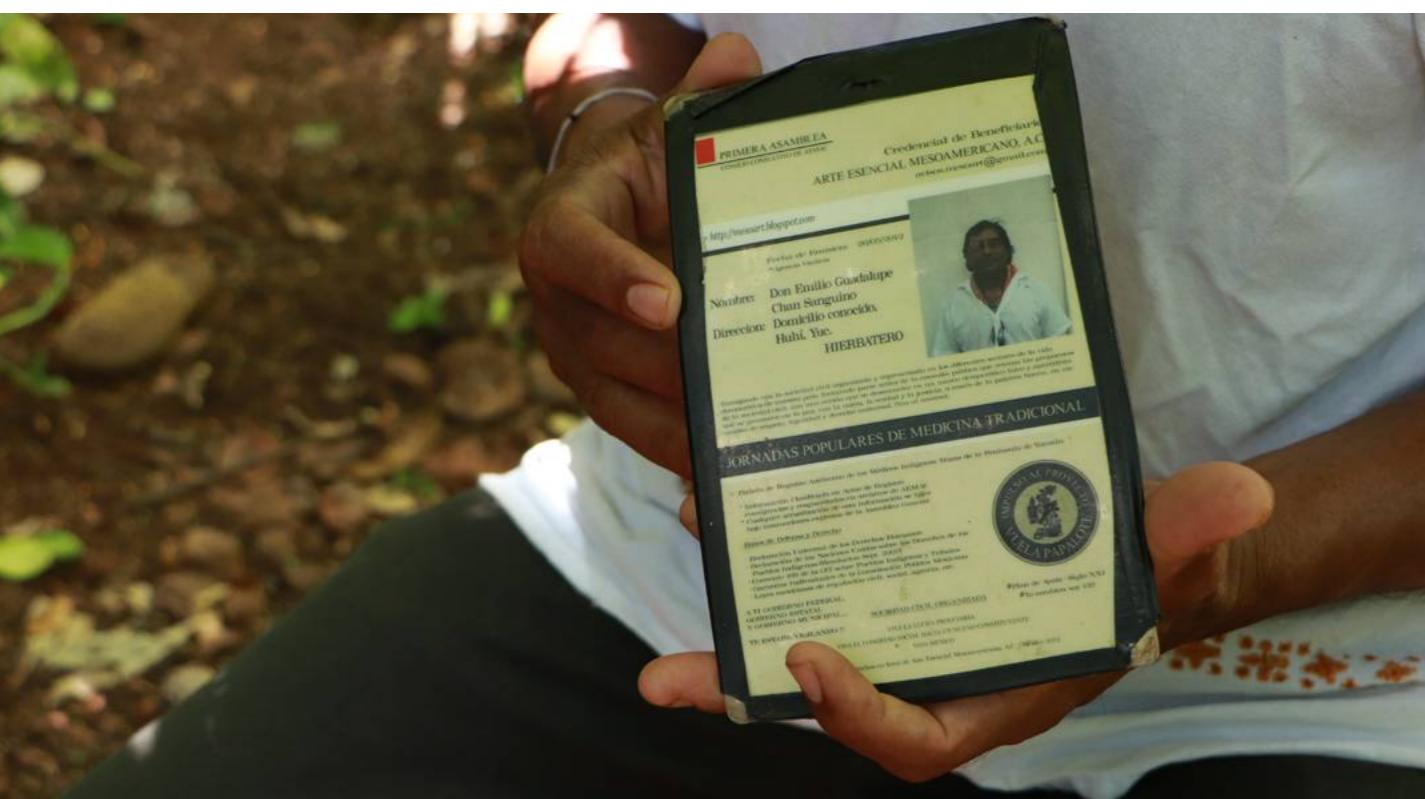
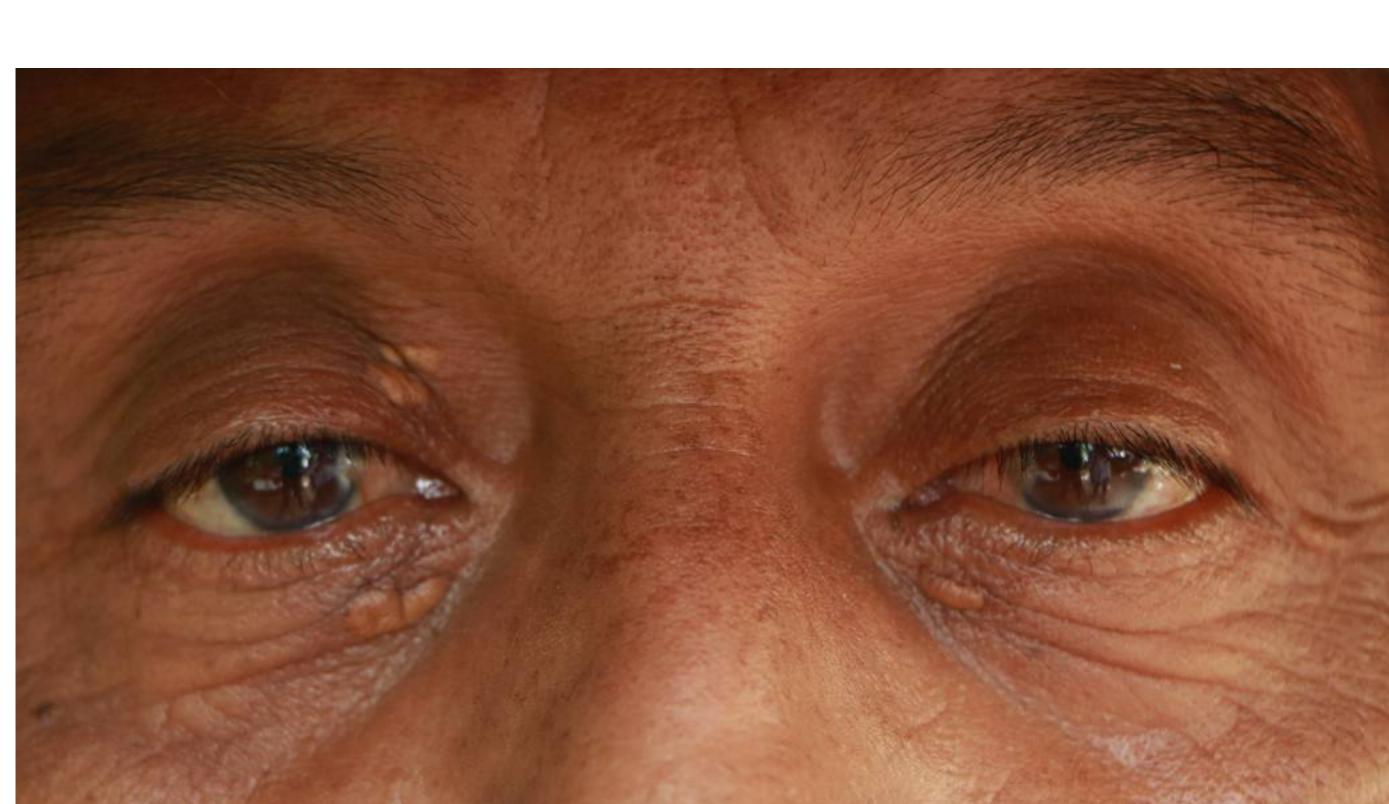

Emilio Chan Sanguino Huhí, Yuc.

Tu paalile' bin yutschaj tu yich le ba'ax ku yilik ku beetik u noolo' je'elbix u máan u kaxtej, u juch'ej yéetel u máak'antik le xíwo'obo'. Ba'ale' tu yilaj yaan ti' u tunichil. Leti'e' 7 u ja'abil u kuxtal ka jsa'at 7 u p'eelal K'iino'ob ich k'aax yéetel ku tsikbaltike' leti'e' mejen aluxo'ob jel nu'ukt le bej ti'o'. Leka jkáaj u meyaj tu táankelemile' chéen yéetel 25 u kúulal xíiw ku meyaj, bejla'e' ich u 60 u ja'abil u kuxtale' ku k'a'abéetkuunsik maanal 250 u kúulal xíiw. Juntúul ma'alob jmeene' k'a'abéet ti' jump'éel sujuy tuukul yéetel jump'éel sujuy puksi'ik'al uti'al u k'amik u siibal yóok'ol kaab. Yuum Emilioe' ma' leti' le ku ts'aako', leti'e' leti' le máax k'áat óoltik, t'anik le yuum k'iino', leti' xan t'anik u puksi'ik'al ka'an yéetel u puksi'ik'al lu'um, "ti' u kanti'itsal ka'an ku ts'áaik ti' to'on iik' uti'al k kuxtal sáansamal".

Juanita Pool Kinin Chemax, Yuc.

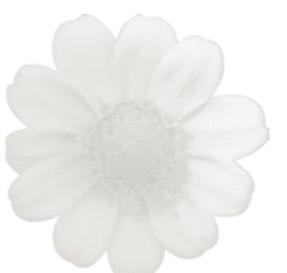
Jump'éel tsolxikim beeta'ab ti' tumen u na' le yáax k'iin ka tu meyajtaj u xk'am paalilo' "ma' cha'ik u lúubul" táan u k'amik u yáax yáabil ma Felipa. Te' k'iin je'elo' tak bejla'e' ts'o'ok u k'amik ya'ab paalal. Láalaj winal ku yet'ik máaxo'ob u k'anmaj u meyajtik utí'al u yu'ubik bix u sutmajil u pool le chaambalo', wa tséelik yanik, ku bin u jel sutik tu ka'atéen kaabal. Ya'al u síijil le chaambalo', ku xotik u tuuch "ku p'isik ka'axóot' yaal k'abil, ku xotik yéetel ku k'axik" ts'o'okole' ich le solaaro' ku mukik u piixil ku taasik ken síijiko' wa leku ya'ala'al ti' u plaseentáailo'. Ma Felipae' ku beetik u pikil ju'unil ti' u ts'aak tu'ux ku bonik, ku tikinkúunsik u le' le xíwo'obo', ku tsolik ba'ax u biilalo'ob yéetel ba'ax k'oja'anilo'ob ku ts'akik.

U MEYAJILO'OB TSAAK (TS'AAKANKIL)

Le meyaj ku beetik le máaxo'ob yaan tu k'ab ts'aakankile' ku much'láanta'al tu yóok'olal bix u ts'akiko'ob k'oja'ano'ob: Xk'am paalal, jyeet'o'ob yéetel utskíinsaj baako'ob, tuláakalóobe' utí'al u béeytal u beetik u meyajo'obe' ku ma'amachik wíinkilal utí'al u yilik ba'ax yaan ti' máak. Tumen u jach k'aj óoltmaj le wíinkilalo', le ku seen ilik yéetel u machiko'ob u wíinkilal máak, bey túuno' ku yutskintiko'ob tu'ux yaj a wíinkilil yéetel xan ti' a tuukul; ti' túun le xk'am paalalo' u meyaje' u sutik tu kúuchil le mejen paalalo'.

Le máako'ob ku ts'aak tu yéetel xíiwo'obo' yéetel le máako'ob ku ts'akik u chíibal kaano' ku k'a'abéetkuunsiko'ob le xíiwo'ob utí'al u ts'aako', tu yóok'olal le ba'ax u seen kanmajo'ob tu yóok'olal xíiwe' ku béeytal u k'aj óoltiko'ob máakalmáak le xíiwo'ob je'el u k'a'abéejtal utí'al u béeytal u tsaako'obe'. U k'oja'anil ken u ya'al ba'ax ku k'a'abéejtal, u le', u lool, u paach, wa tuláakal xa'ak'a'an, beyxan wa chaka'an, póoka'an (wáalk'abta'an) uk'bil wa cho'obil.

Ichil le tsolante'ilo'obo' le jmeeno'obo' ku ts'akiko'ob u wíinkilal, u tuukulil yéetel u yóol máak.

Le kéen u beet payalchi' yéetel púustajile' ku ts'áakal máax k'oja'an yéetel tuláakal ba'ax yaan tu báak'pach: kool, otch, yéetel k'áax. Leti' le máaxo'ob áantik wíinik yéetel máaxo'ob kanáantik le kúuchilo'obo', je'el bix yuumtsilo'ob, aluxo'ob, ajkanulo'ob, báalamo'ob, yéetel ujeelo'ob.

Anselma Chalé Euán Xcunyá, Yuc.

Tu paalile' ku bisik janal ti' u ts'e' yuum wa u tio, leti'e' juntúul jmeen, ku yilik bix túun u beetmajil u téem wa u áaltar yéetel ku yu'ubik bix u t'anik le yuum iik'o'obo', jach taakchaj u beetik jump'éeli', jujump'iitil ka jo'op' u mulkíinsik tunicho'ob, tu kaxtaj juntúul chan saantóo yéetel tu beetaj jump'éel ta'akbil téem tu paach u yotoch, tu ts'aaj u lool k'áaxo'ob ka júup u k'ay le ba'ax ku yu'ubik ku k'ayik u ts'e' yuume'. Jchu'uk tumen u na', ka ni'ik le téem u beetmajo' ka a'ala'ab ti'e' chéen jmeen k'a'abéet u beetik le ba'al je'elo'. Ka jmáan le k'iino'obo' tu jel ch'a'ajo'oltaj u meyajtik le ba'alo'ob ka'ansa'ab ti'o' yéetel jkáaj u meyaj yéetel xíiw, ku yeet' yéetel ku ts'aak tu yéetel jejeláas ba'alo'ob ku beetik yéetel u kaabil u xuunan kaab.

Germán Balam
Mayapán, Yuc.

Tu táankelemile' ku bin k'áax yéetel u yuum, ti' tu k'aj óoltaj ba'ax xíwil k'aabéet yéetel bix u beeta'al u ts'aakil u chi'ibal kaano'ob; bey túun úuch u k'aansik u láaktsililo'obo'. Ku ts'akiko'ob u jejeláasil u chi'ibal kaan je'el bix: Ts'áabkaan, kóolores kaan, wólpóoch', xokmiis, bolom péet k'áankab. U noj ts'aakil k'aabéet u beeta'al tu súutukil, ku ts'akik máaxo'ob xoka'an u yorail u kíimil. Ma Teresita de Jesús Gonzalese', u yatan yuum Germane' ts'oka'an u p'áatal bey juntúul ma'alob xts'ak chi'ibal kaane' u ts'akmaj ya'ab máak tu kaajal. Ricardo u paale', ku máan tu tuukul u beetik jump'éel u kaapsuláail utí'al ka u xaankuns u kíinsik máak u ch'i'ibal kaano' beyo' ka béeyak u k'uchul ts'akbil. U jaajilé ich yaaj óolal yaan, tumen tách u bin u xu'ulul u meyajil u ts'aakil u chi'ibal kaan, ba'ale' yuum German yéetel u láak'tsilo'obe' layli' ku beetiko'ob le noj meyaja'.

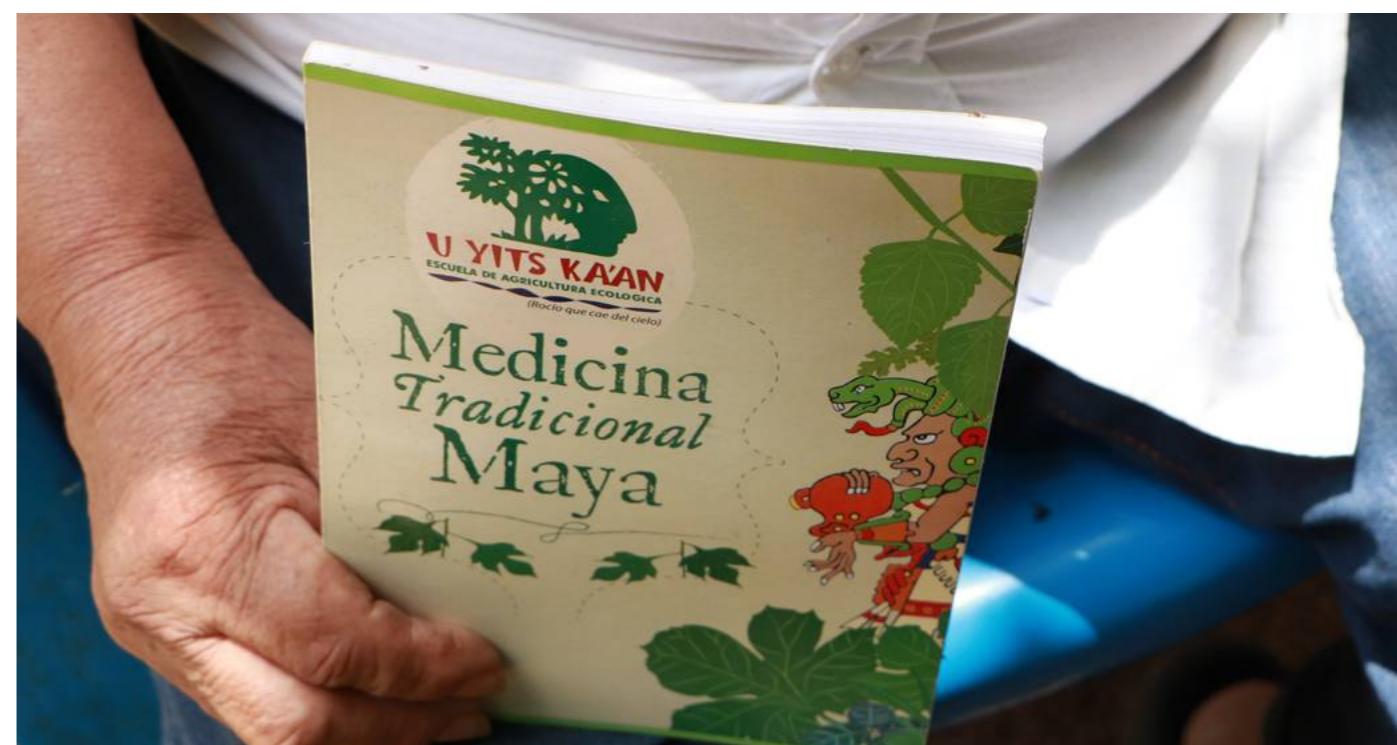

Mario Euán Chan
Tabi, Yuc.

Jsíij ich láak'tsilil tu'ux suuka'an u yúuchul ts'aak yéetel xíiw, jkáaj u meyaj yéetel 12 u p'éelal xíiw utí'al u ts'akik 12 u p'éelal k'oja'anil. Le nukuch máako'obo' ka tu yilajo'ob le ba'ax u yojelo' tu páayt'antajo'ob utí'al u múul tsikbaló'ob. Leti'e' ma'atech u ts'íibtik le ba'ax ku ya'alik le nukuch máako'obo', chéen ku p'áatal tu pool ts'o'okol ken k'uchuk tu yotoche' ku beetik le ts'aako'ob utí'al ka u yil wa jaaj ku meyaj, bey úuchik u kaniko'. Bejla'e', ich u 83 u ja'abil u kuxtale', láayli' juntúul máak ku ts'aakankil jach k'aj óola'an tumen uláak' mejen kaajilo'ob ti' Yucatáne', ts'oka'an u beetik jejelás kúuchil ti' xíiw ku ts'aak ts'okole' u yuumil ka'ap'éel u áanalte'il maaya ts'aak. Leti'e' mantats' u líik'smajubaj utí'al u xíimbalt bejo'ob, ma'atech u máansik tu tuukul u náachilo'ob, yuum Marioe' ku bin tak tu'ux ku t'aanal meyaj.

SIJNÁALIL ICH JETS'EKNAKIL

Le bix u na'atik yóok'ol kaab le maya wíiniko'obo' táaj yaan ba'al u yil yéetel jump'éel utsil bisbjil yéetel le yóok'ol kaabo'. Likil túun u yi'ilil bix u báak'pach lu'ume' ku béeytal u na'ata'al ba'ax je'el u taalsik sijnáalil tí' wíinike', le u tuukulil túun je'ela' ku K'ujsk máak u na'at le keet kuxtala'.

Tu tuukulil ts'aak ich maya'obe' tuláakal jach jeets'el: xíwo'ob, ba'alche'ob, ba'alilo'ob yaan ich a wíinkilil, tunicho'ob yéetel iik'o'ob; le tuukula' ku chíikbesik u jela'anil bix u ts'a'akal máak, jela'an tí' bix u táchan óolta'al k'ojá'ano'ob táchanxel lu'um, tu'ux suuka'an jump'éelili' bix u ts'a'akal wíinik. Le máako'ob ku ts'aako'obo' ku yiliko'ob wa chokol wa síis ba'al k'ojá'ankúunsikech le beetik mix juntakalili' u yúuchul ts'aak, ku yáanta'alo'ob tumen ba'alo'ob u yojelo'obo' yéetel uláak' chíikul ku k'amiko'ob. Tuláakal túun le je'elo'oba' ts'o'ok u ye'esiko'ob u táaj ma'alobil bix u ts'a'akal le k'ojá'anilo'obo'.

Ujeel noj tuukul suuka'an ichil u ts'a'akal máake' letí' u ts'áabal le nib óolalilo'; u ts'áabal nib óolal tí' yuum k'iin, tí' ka'anti'its ka'an, tí' ya'axche', tí' xíwo'ob, tí' láalaj sáastal k'iin, tí' láalaj yiijil uj, yéetel láalaj meyajil tí' lojkaaj, tí' ch'a'acháak, ku mu'uk'ankúunsik lu'um, tumen wa tuláakal ba'ax yaan tak báak'pach jets'eknake', beyxan tí' to'on ku yantal jets'eknakil.

Leydi Luceli Dorantes Cob Yaxcabá, Yuc.

Ko' tu paalil, bejlaé' juntúul ko'olel *emprendedora*, te' k'iino'oba' ku jo'olintik u kúuchil ts'aak yéetel xíiw *Don Juan Bautista Cob Balam* yéetel xan leti' patjo'oltmajil jejelás sijnáal ba'alo'ob ku ko'onol. Ti' leti' jp'a'at le ba'alo'ob u yojel yuum Juan u noolo', juntúul jmeen ts'o'okole' ku ts'aak xan yéetel xíiw. Leydie' juntúul máax ku ts'aak ts'o'okole' yaan ti' u tunichil u xokik *cartas*, u na'atik yéetel u ya'alik ba'ax ku taal u k'iin. Tu xokaj *naturopatia general* ts'o'okole' tu meyajtaj le ba'ax tu xokaja' ti' jejelás noj lu'umilo'obo'. Ka'ap'éel ja'ab u bin u kíimil u noole' suunaj Yaxcaba utí'al u máans tu yiknal yéetel ka u muuk'ankuns ujeel ba'alo'ob ku kanik, leti' túun beet u p'áatal bey juntúul xnoj maaya ts'aak yéetel xíiwe'. Táakpaja'an ich u meyajil u kaajal, ku meyaj yéetel táankelem paalal utí'al ma' u sa'atal ba'ax suuk u beeta'al yéetel xan ku yáantaj ti' jejelás kaajo'ob, u ts'ak máax jach k'a'abéet ts'aak ti'.

Zully Patrón Izamal, Yuc.

U tunichil ts'aakankil yéetel xíiwe' jp'a'at ti' tumen u láak'tsilile' leti' le ba'ax suuk u beetiko'ob. Bey úuch u kanik xan u ch'i'ibalo'obo', u náayo'ob e'esik ti' bix k'a'abéet u xa'ak'taal le xíiwo'ob utí'al u ts'a'akal le k'oja'anilo'obo' "leken meyajnaken yéetel le xíiwo'obo' leti'ob a'alik ti' teen ba'ax ken in beetej, kuxa'ano'ob, yaan u piixano'ob yéetel u yóolo'ob". U kúuchil u paak'alo'obe' jump'éel "kuxa'an kúuchil ts'aak" tu'ux yaan ya'ab u p'éelal jejeláas xíiwo'ob yéetel loolo'ob ku ts'aakankil, tu'ux ku láaj meyajta'al je'elbix u kaxta'al u ma'alob lu'umil, u yéeyal le paak'alo'obo' yéetel u p'a'ayal wa mu'uxul utí'al u beeta'al ts'aak. U yotoch ma Zullye' jump'éel kúuchil kaaj ku k'amik tuláakal máako'ob u k'áat u ts'akubaj wa u k'áat u kan le ba'ax u yojelo'.

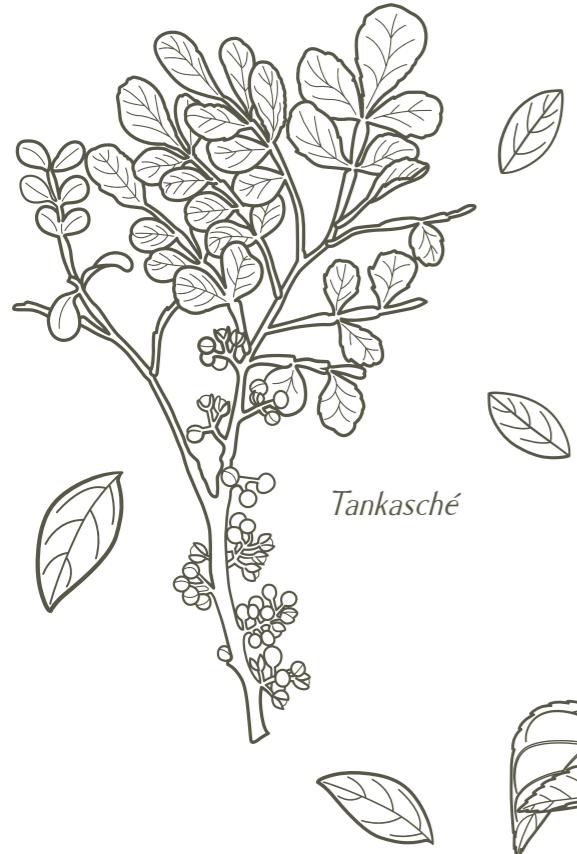

Valerio Canché
Mérida, Yuc.

Leti'e' meyajnaj 41 ja'abo'ob ichil Máasewáal Kaansaj ti' u Noj Beelankúuchilil u Ka'ansa'al Kaaj, leti'e' u xokmaj u yáax péets'el xook yéetel u xokmaj T'aan yéetel Maya Miatsil. Jka'ansaj ti' u yáax péets'el xook tu'ux ku t'aanal ka'ap'éel t'aan, tu beetaj xan u jo'olpóopil ti' U Kúuchil tu'ux ku táakbesa'al kaaj utí'al Máasewáal Táakelem Paalal yéetel Tu'ux Ku Je'elsikubaj Xookil Paalal, u Jo'olpóopil u Kúuchil u Yila'al Ka'ansaj ti' Máasewáal Kaansaj ti' le Péetlu'uma'. Bejla'e' leti' juntúul máak ku táakmuuk'tik miatsil yéetel maaya ojeláalilo'ob, yuum Valerioe' leti' u jo'olpóopil jump'éel múuch' tu'ux ku túumbenkuunsiko'ob le ba'alo'ob suuk u yúuchulo'ob ti' le péetkaaja'.

Tankasché

Xkakaltún

Siipché

Ruda

Le xíwo'ob yéetel che'ob je'elbix le xkakaltun, siipché', taankasche' yéetel le rudo', tuláakal leti'obe' ku ts'aako'ob ba'ale' ma' chéen lelo', leti'obe' kili'icho'ob xan yéetel ku k'a'abéetkuunsa'alo'ob uti'al u pa' ik'tal u kanti'itsal ka'an ich jump'él nojmeyajil tí' ts'aakankil. Tu chúumuk yóok'ol kaabe' ku líik'il u yúuchben che'il, kili'ich xya'ax che' tu'ux ichil u xa'ak'pajalil u tuukulilo'ob maaya wíiniko'ob tu yéetel le cristianoso', jp'at bey jump'él ya'ax k'atabche'e', tí' lela' ku seen k'u'ubul u yich le seen ba'al ku pa'ák'al ichkoolo', ku ts'áabal u p'ulubil poom, kibo'ob yéetel payalchi'ilo'ob tí' jejelás nojmeyjilo'ob, tu'ux ku t'aniko'ob u yuumilo'ob k'áax yéetel yuum iik'o'ob, beyxan u kananilo'ob kool le aluxo'ob yéetel u santoil u kaajalo'ob yéetel máax kanáantiko'ob.

GOBIERNO DEL ESTADO DE YUCATÁN

Lic. Mauricio Vila Dosal
GOBERNADOR DEL ESTADO DE YUCATÁN

Lic. Loreto Noemí Villanueva Trujillo
SECRETARIA DE LA CULTURA Y LAS ARTES

Mtra. Ana Eugenia Méndez Petterson
DIRECTORA GENERAL DE MUSEOS Y PATRIMONIO

Judith Alanis Figueroa
CURADORA

GRAN MUSEO DEL MUNDO MAYA DE MÉRIDA

Miranda Ibáñez Quijano
Ángel Ermilo Gutiérrez Romero
COORDINACIÓN DE CURADURÍA

Paulette Hane Luna Ramírez
Alan Emmanuel Hernández Moreno
José Carlos Padilla Magdaleno
COORDINACIÓN DE MUSEOGRAFÍA

Alexis Reynaldo Cruz Mendoza
Viani Martínez Figueroa
COORDINACIÓN DE CONSERVACIÓN

DIRECCIÓN DE PATRIMONIO

Abraham Guerrero Escobar
María Elisa Chavarrea Chim

Fátima Tec Pool
Alfredo Hau Caamal
Samuel Canul Yah
Renata Escamilla Cárdenas
Ángel Castillo Cimé
PATRIMONIO Y MUSEOS COMUNITARIOS

Laura Hernández Peña
COORDINACIÓN Y LOGÍSTICA

AGRADECIMIENTOS ESPECIALES

MÉDICOS TRADICIONALES
Germán Balam
Valerio Canché
Zully Patrón
Anselma Chalé
Leidy Lucely Dorantes
Emilio Chan
Juanita Pool
Mario Euán Chan
Felipa Cetina

Instituto de Investigaciones Filológicas/Centro de Estudios Mayas de la Universidad Nacional Autónoma de México - Centro Estatal de Capacitación, Investigación y Difusión Humanística de Yucatán - Escuela de Agricultura Ecológica *Uyits kaán*, Maní - Instituto para el Desarrollo de la Cultura Maya del Estado de Yucatán (INDEMAYA)
Instituto Nacional de los Pueblos Indígenas, delegación estatal de Yucatán (INPI) - Centro de Investigación Científica de Yucatán - Centro de Investigaciones Regionales. Unidad de Ciencias Sociales de la Universidad Autónoma de Yucatán - Facultad de Medicina, Veterinaria y Zootecnia de la Universidad Autónoma de Yucatán
Secretaría de Desarrollo Sustentable - Dr. Rafael Durán, investigador

El Gobierno del Estado de Yucatán, a través de la Secretaría de la Cultura y las Artes extiende su agradecimiento por ser beneficiario del Programa de Apoyos a Instituciones Estatales de Cultura AIEC 2021 del Gobierno Federal, reiterando así su compromiso de ampliar y enriquecer la cobertura de su oferta cultural dentro del territorio del estado y hacia las demás entidades de la república.

GOBIERNO DE
MÉXICO

CULTURA
SECRETARÍA DE CULTURA

Juntos transformemos
Yucatán
GOBIERNO DEL ESTADO

SEDECULTA
SECRETARÍA DE LA CULTURA
Y LAS ARTES

EL GRAN MUSEO DEL
MUNDO MAYA
DE MERIDA